

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ НЕДЕЉНО ЈЕДАНПУТ НА ТАБАКУ

Цена ва Србију:

на годину	6 дин.
на пола године	3 дин.
за стране земље на годину	9 дин.

УРЕДНИШТВО и АДМИНИСТРАЦИЈА

ЈЕ У ЗДАЊУ

ОПШТИНСКОГ СУДА

Цена је огласима 6 дин. пара од врсте
Претилату ваља сласти упутицом на општин-
ски суд а све кореспонденције на уредника
РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ.
Неплаћена писма не примају се.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

ВАНРЕДНИ САСТАНАК

одбора општине београдске држан 3. Јуна 1888 г.

почет у 6 часова по подне.

(по стенографским белешкама)

Ја сам овде сранио две понуде, понуду г. Јасинског и понуду г. Малеа из Париза. Што се тиче треће понуде коју је поднео г. Фине из Брисела, он тражи концесију од 60 година и тражи 80 пара дин. за сваки кубни метар воде. То је и сувише. Кад ову трећу понуду сранимо с оним двома, види се, да би нас вода по тој коштала неколико милијуна више од ранијих двеју. За то по тој понуди Финеовој нисам ни правио рачун.

Ова понуда, коју сад имамо од г. Ганца и комп. и предузимача г. Смрекерџа та понуда није основана на темељу концесије којој сам ја одсудно противан, него је основана на таком темељу, да, чим водоводи буду готови, постави наша својина и да одмах у почетку имају мрежу од 50 километара за савску воду, и да сас тога имамо 50 чесама са 15 килм. у вароши а ван вароши 8-8 килм. водоводне мреже за изворску воду. Као што сам раније казао, ми смо до сада у вароши имали 20 чесама. Сад, по овоме плану Смрекерџа имали би у вароши 50 чесама и то све, колико је мени познато, коштало би општини годишње 240.000 динара. Дуг који би за то учинили и овако исплаћивали, трајао би за 30 година. Општина, плаћајући за 30 година по 240.000 динара исплатила би све трошкове устројства водовода са 7 милијуна и 200 хиљада динара, и за све то време ми смо господари водовода. Издржавање водовода рачунам да неће коштати више од 1 милијуна динара за осталих 20 година — и тако по мом рачуну, у коме се, држим нећу преварити, за 50 година водовод нас не би коштао више од 8,200.000 динара док по ранијој најјевтинијој понуди кошта 19,312.500 а по другој 21,350.500 ма да би за тако скупе новце мањи водовод имали.

Кад сам овај пројект примио, ја сам господо позвао једну конференцију од људи стручни људи законских, позвао сам 12 одборника општинских; па, кад сам показао план и саопштио ствар, онда смо сви умолили наше стручњаке г. г. Јосимовића, Главинића, и дра Лека да они узму још неколико стручњака из грађанства, да овај план свестрано размотре и да нам ствар рефериршу. И хвала им — сас наших одборника г. г. Јосимовића, Главинића и Лека, одазвала су се још 4 стручњака из грађанства, који су радили на

овој ствари, и поднели нам сво један извештај, који се мени веома допада.

Сад вас молим да чујете тај извештај, за који ћемо ако се не варам сви бити мишљења да га треба потпуно усвојити.

По пре него што пређемо на читање овога извештаја молим вас да ми дозволите да вам кажем и начин на који би по моме мишљењу ми ту воду нашим грађанима давали те да би могли исплаћивати потребан ануитет и трошкове око издржавања и експлоатације водовода. Ја сам намеран био да предложим да се вода код нас не продаје на меру јер тим начином по моме мишљењу неби се постигла цељ коју санитет тражи и жели да се постигне, а то је, да сваки грађанин био богат или сиромаша има довољно воде по ње већина од њих ради штедње узимати мање воде по што би му требало а нарочито би то било код сиротније класе грађана, по ја држим да је наша дужност да се постарамо да и сиротиња добије довољно воде а то би било кад би се вода наплаћивала по локалим у којима се живи и пр. једна соба да плати две до две и по паре дневно. Ко има једну собу и једну кујну да плати 4 до 5 п. дневно ко има 2 собе и кујну тај да плати 6 до 7 и по п. д. дневно и т. д. и да добије воде колико му је год потребно онда ће по моме мишљењу бити постигнуто и оно што се оће да и сиротиња добије воде колико јој треба, а за мало пара.

По овоме примеру платио би један локал по 60 односно 75 п. д. месечно а то заиста неби било теретно за никог а нарочито још и за то што би се тим малим плаћањем исплаћивала и она вода која се употребљује за поливање улица да нас прашина не трује и дави, као сада а и да се при гашењу пожара довољно бесплатне воде добије.

М. Велизарих. Ја мислим да ће бити боље ако умолимо г. Јосимовића да сам прочита тај извештај.

Председник. Ја нисам хтео да га теретим тиме — али ако г. Јосимовић хоће, и ја би то волео.

Миливоје Јосимовић. Чита извешће комисијско, које гласи:

ИЗВЕШТАЈ

комисије од 12. Маја 1888 год.

О ВОДОВОДУ

Председник општине београдске г. Живко Карабибировић, желећи да — после неуспеха са примљеним понудама за водоводе у прошлој години — ово важно питање изнесе опет на дневни ред; ступио је пре извесног времена у предходне преговоре са инжењером г. Оскаром Смрекером, који намерава да конкурише за извршење наших водо-

вода, у друшву са фирмом Ганц и комп. из Булапеште. Не обвезујући општину ни у колико г. председник је уцео, те је поменути стручњак израдио и поднео на оцену генерални пројект за београдски водовод.

Пре но што би са овом ствари изашао пред одбор општински, г. председник нашао је за нужно, да чује најпре мишљење већег броја компетентних људи о томе предмету. Услед тога сазвао је 12-ог ов. м. конференцију од 14 одборника, међу којима је било правника, финансиста, трговаца и техничара.

На тој конференцији председник је објаснио најпре на који је начин дошао до поменутог генералног пројекта, а за тим, пошто је на конференцију био позвао и г. Смрекер, умолио истога да покаже и у главном објасни свој пројект.

Како је пројектант предвидео комбиновани систем водовода са изворском водом за пиће и савском за друге потребе; конференција је одмах узела у претрес питање, да ли је тај начин најрационалнији и да ли је већ сигурно да је сваки други пут искључен. У главном било је мишљење, да истраживања изворске и подземне воде у околини Београда нису до краја изведена, те да тако није ни постигнут први базис за пројектовање и извршење водовода.

Да би се у овом погледу добило што сигурније мишљење; да би се тачно могло формулисати, шта ваља јоште у томе погледу да се учини; и да би се општинском представништву дало могућности, да заузме најкоректније гледиште при претресу пројекта, који ће му се на оцену поднети: конференција је одредила нарочиту комисију за стручан претрес тих питања, а у исту изабрала је потписане као чланове.

Комисији је постављен задатак, да са г. Смрекером детаљније претресе и прегледе његов пројект; те да поднесе свој извештај, како о самом пројекту, тако и о томе, шта у опште ваља општина да предузме и на који начин питање о водоводу да изведе на чисто, како би се и о његовом извршењу могло дискутовати и решавати.

Комисија се састала 12-ог ов. мес. у претходни састанак, ради споразума о начину својега рада, а сутра дан део дан прегледала је са г. Смрекером његов пројект и исти претресала. Говорено је и о претходним радовима, који би се јоште морали извршити.

У следећем подисанима част је да поднесу свој извештај и излаже своје начине у поменутих питањима.

Међу тим, пре но што би прешли на оцену поднесеног пројекта и на детаљисање радова који се имају предузети, подисани сматрали су са потребно, да баце најпре кратак поглед на историју београдског водовода, како би се јасно видело, шта је и колико до сада у томе питању учињено.

Ово је потребно и корисно из следећих разлога:

1) Што у већем делу грађанства постоји мишљење, да је на испитивање и истраживање најбоље воде за Београд утрошено већ и одвише времена, рада и новца;

2) Што ће у садашњем одбору општинском бити чланова који са овим питањем нису довољно упознати; и

3) Што у извесним круговима влада неосновано мишљење, да у околини Београда нема довољно добре изворске

и подземне воде, те да смо принуђени да употребимо савску воду.

*

Питање о модерном водоводу за варош Београд није толико ново. Из одавна чињена су већ нека истраживања воде, но о томе нису никакви податци сачувани. Године 1880 зачета је мисао, да се неопходне реформе Београда изврше путем зајма. Било је чак и понуда за извршење водовода. Међу тим ствар није била толико сазрела и прилике нису биле тако повољне, да би се питање могло изнети и пред сам одбор општински ради дискусије и решења.

Године 1884, кад је др. Владан Ђорђевић указом Његовог Величанства постављен за председника општине, видимо где он први пред представништвом општинским јавно наглашује потребу извршења великих санитарских рефорама. Што се самог водовода тиче, поменути је председник већ тада обележио могућност, да се варош Београд снабде довољном количином добре планинске воде.

Од тога времена питање о водоводу није слазило са дневног реда.

Ово је сасвим појамно, кад се узме у обзир, с једне стране, корист модерног великог водовода — који би подмиривао све потребе добро уређене престонице српске — а са друге стране опет та околност, што данас већ веома тешко подмирујемо и најпречу животну потребу у томе погледу. Становништво се умложило, а ми не само да нисмо усавршили водоводе, који су нам од Турака преостали, но смо их и упропастили. Тако према данашњем становништву од 40000 душа једва имамо с главе на главу веома малу количину воде од 10 до 15 литара дневно, рачунајући ту савску воду, коју нам сакадије доносе и воду коју на чесмама заитамо.

Жалбе услед оскудице у води јасно су учестале и оне су толико интезивне и оправдане, да се питање о води мора ускоро решити.

Но, ма колико да је ствар хитне природе и не трпи одлагања, толико је са друге стране дужност представништва вароши Београда, да питање реши на могућно најкориснији начин и да не падне у погрешку, која би доцније могла имати тешких последица.

Већ 1884 год. у првом извештају тадањег председника видимо такав правац рада обележен. Председник је тада изјавио мишљење, да у овако огромном питању ваља радити стрпљиво, полако и обазриво, како се ни најмањи интерес општине не би компромитовао каквом пренагљеном или довољно не оцењеном одлуком. Он то усваја као принцип својега рада, а у истом смислу саветовали су га многи чувени стручњаци, које је консултовао. Па и данас једино се може одобрити и препоручити овакав правац рада при решавању и коначном решењу питања о водоводу.

Тадањи је председник одмах приступио проучавању питања о водоводу и размишљао је о начину, на који би се могло доћи до потребних претходних радова. У тој цели отпочео је одмах и разгранату кореспонденцију са страним стручњацима.

На овом месту принуђени смо да констатујемо, да је у почетку погрешан појам био о томе, шта су управо претходни радови; јер се непрестано помињу само генерални

и детаљни планови, пројекти и предрачуни, па је таква стилизација унешена и у сам закон о трошарини од 13. Јуна 1884 год.

Погрешност таквога мишљења могла се међу тим тада већ увидети, ако ни из чега другог, а оно бар из писма појединих зналаца, који су за савет питани и који су позивани да пројекте израђују. Тако између осталог, г. Александер Ерд у једноме писму вели, да би се дошло до основе за солидно извршење свију задатака, тек пошто би једна доиста опробана снага провела у Београду *једину дана* на предходним *студијама и истраживањима*, односно на изради главних нивелмана.

Услед погрешног схваћања самих претходних радова видимо, где се они и не предузимају одмах; но се решавају друге ствари, које би имале тек доцније да дођу на ред.

Таквом схватању претходних радова има се приписати у неколико и онолика разноликост у цени, по коју су разни понуђачи пристајали, да нам пројекте израде.

Међу тим по природи саме ствари, морало се у скоро доћи до коректнијег гледишта.

Тадањи председник општине већ у првом свом реферату представништву општинском увиђа, да ће нас сваки пројектант водовода пре свега учитати, коју воду и какав водовод хоћемо, те да се логично питање то мора пре свега начелно расправити. Истина изгледа, да је владало мишљење, да се оваква чисто стручна питања могу претресати и корисно решавати у самом одбору општинском и таква погрешка моћи ће се разумети и опростити кад се узме у обзир, да су радови овога рода за нас били са свим нови.

На ванредном састанку одбора општинског од 17. Октобра 1884 год. председник предлаже, да се донесе одлука:

„Да се изврше главни радови предвиђени законом о варошкој трошарини од 13. Јуна 1884 год. и да се приступи претходним мерама за њихово извршење.“

После дуже дебате та је одлука усвојена и сем тога решено је: да се изашље нарочита одборска комисија за проучавање трошарине у страним земљама, која ће имати да спреми и пројект за устројство и администрацију београдске трошарине.

За тим се одмах приступило дебати о томе, коме да се повери израда потребних планова, пројеката и предрачуна, а председник је изнео понуде, које је у томе погледу добио, и одговоре на понуде, које је сам чинио. Одбор је решио, да се поменутој комисији, која путује по Европи зарад проучавања трошарине, повери и избор лица, којима ће се пројекти у израду дати.

По природном реду ваљало је истина најпре све претходне студије извршити, па тек онда приступити избору лица за израду пројеката; но ипак и те је био већ један корак у напред. Жалити је само, што у ту комисију није узето и које способно техничко лице; јер би се на тај начин извесно много раније ствар на чисто извела, те би данас имали детаљније и тачније студије о количини и каквоћи воде из околине Београда, као и о свима другим техничким питањима.

Без и чије увреде, нека нам је дозвољено, да примером једним овде наведемо штетне последице решавања

техничких питања, без претходног саветовања са својим стручњацима.

Уговором, израђеним по упуству извесних страних инжењера, поверено је Халачију снимање Београда са нивелацијом. Тај је рад коштао општину близо 100 000 динара. Предузимач је по уговору свој посао савесно извршио, но од њега је уговором тако мало тражено, да је општина морала накнадно тачнију нивелацију извршити, а предстоји јој јоште и снимање парцела. Да је ко год сматрао за нужно, да у овом питању затражи мишљење наших зналаца и инжењера, нема ни најмање сумње, да би се нашло начина, да наши људи изврше посао, који је Халачију поверен. Квалитет израђеног посла при томе не би ни у колико био лошији, а стао би међу тим само трећину горње цене.

Да се вратимо питању о води.

Пошто се изаслата комисија вратила са својег пута, сироводним писмом својим од 26. I. 1885 г., које је читано на састанку од 28. I. 1885 год., поднела је она извештај одбору општинском, о своме проучавању општинских установа у страним земљама.

Говорећи о водоводу, после описа свега што је комисија у своме путу видела, разлаже она у своме извештају, како је дошла до убеђења, да је изворска или подземна вода најбоља. Према томе износи овакав предлог:

„1.) Да се у начелу реши:

а.) Да се за београдске водоводе водоводе има пре свега тражити изворска вода;

б.) Ако се у периметру од 20—30 километара око Београда не нађе толико изворске воде, да би београдски водоводи могли давати бар 100 литара дневно на сваког становника, дакле бар 8000 m³ на 24 сахата на становништво од 80.000 душа; онда да се приступи тражењу подземне воде у околини Београда;

в.) Тек ако би се озбиљним студијама доказало, да се не може добити довољна количина воде ни из извора ни испод земље, имао би се израдити пројект за београдске водоводе комбинованим системом, по коме: или би се изворска вода комбиновала са подземном, или би се садањи извори задржали за пијаћу воду (са новим цевима), а вода за осталу потрошњу да се пумпа парним машинама из обале савске дренажом;

г.) Само у крајњој нужди, ако се ни једним од ових начина не би могла подмирити потреба, да се изради пројект за водоводе из Саве са уметничким цедилима.

2.) Све ове студије и израда дотичног пројекта да се повери двојци стручњака: г. Едварду Истону у Брајтону и г. Александру Ерду у Берлину. Чији ће се пројект усвојити за извршење, то ће општина решити по саслушању нарочите комисије стручњака, о којој ћемо доцније рећи како мислимо да је ваља саставити.“

У том се извештају даље вели, да би се у Августу 1885 год. могли пројектантима већ послати нужни податци за грађење пројекта, те би до краја Новембра исте године могли и сами пројекти бити готови.

Предлаже се даље, да се сваком пројектанту даде 2000 динара и име путна трошка, за долазак у Београд ради личне оријентације на лицу места, а сваки пројект да се награди са по 10.000 дин. Кад се урачуна јоште

за 5 стручњака, као судије при оцени добивених пројеката по 1000 динара путна трошка; онда је по рачуну помећуте одборске комисије потребно за израду пројеката за канализацију, осветлење и водоводе свега 89.000 динара. Ова би се сума имала исплатити из идућег редовног буџета (рачунака 1885⁶ год.), а после да се надокнади из првог прихода од трошарине.

Предлог је тај у целокупности формално изнешен на ванредном састанку од 24. П. 1885 год., а на састанку од 26. П. 1885 год. у свему и усвојен.

Начелно питање која вода да се употреби са свим је умесно постављено, а оно је и једногласно усвојено.

Међу тим питање о томе, на који ће се начин нужна истраживања вршити, коме ће се поверити и која се средства стављају на расположење за ту цељ, није било на чисто изведено.

Истина се најпре каже „све ове студије и израда дотичног пројекта да се повери двојици стручњака“ и т. д.; но одмах се за тим говори, да би они долазили у Београд само ради личне *оријентације* на лицу места.

Према томе и видимо, из рада на поменутом састанку одбора општинског, да је председник био упитан, не би ли било потребно да оне податке неко најпре покупи, па онда тек да се пројекти граде.

Том приликом сазнајемо, да председник сам већ од 15 дана прикупља податке, који су нужни за сваког пројектанта. Које податке ваља прикупљати, означио је председнику општине г. Линдли у своме писму од 2. П. 1885 год. Између осталог помиње се у томе писму и једна тачка „Одношаји подземне воде“. Ово пак значи, да ваља тражити има ли, где има и колико има подземне воде; да ваља испитати каква је она по својим хемијским и физичким особинама; у опште, да ваља испитати све што би имало уплива на довођење у употребу такве воде.

У томе погледу саопштава тадањи председник, да је умолио г. Хофмана, рударског инжењера, те је овај писао г. Жигмондију и молио га, да дође и да нам означи она места, где може да буде воде. Кад то од њега сазнамо, вели се даље, онда ћемо умолити наше геологе да по његовом упутству бушења изврше.

Председник је тада мислио, да ће се, како све потребне студије и истраживања воде, тако и снимање Београда, моћи једновремено извршити.

На тај начин видимо, где је учињен почетак за нужна истраживања воде у околини Београда. Штета је само, што није предвиђено да таква истраживања ваља вршити под перманентним руководством, надзором и упутством једног за те ствари нарочито ангажованог стручног лица; већ су се одмах од почетка технички радови комисијски вршили. Да се то могло предвидети, за ствар би било много више урађено.

Пошто је тако објасњен пут којим се мисле радови извршити, видимо где пре свега председник општине, писмом својим од 6. П. 1885 год. извештава пројектанте о решењу општинског одбора и позива их, да приступе изради пројеката, под познатим условима. Пројекте тражи да поднесу децембра месеца, а извештава их и о томе, да ће примљене пројекте прегледати комисија састављена

од самих пројектаната и 8 стручњака, од којих 5 са стране а 3 српска. За извршење усвојених пројеката расписале се јавни стечај.

(наставиће се).

НИВЕЛАЦИЈА БЕОГРАДА

Извешће стручне одборске комисије за оцену израђених нивелацијоних планова.

Представништву Општине вароши Београда.

Комисија изабрана за преглед и пријем нивелацијоних планова вароши Београда (23 Јуна пр. год. и 24. Марта ове год.) конститујисала се 1. Априла ов. год. и отпочела истога дана свој посао; па свршивши га, има част да у следећем поднесе представништву општине вароши Београда свој извештај.

Како је уговор закључен између општине вароши Београда и г. Стевана Чађевића инжењера основа извршењу свију нивелацијоних планова, то је комисија приступила понајпре сазнавању обавеза, које је г. Чађевић на се примио, те да у првом реду према њима, а у другом с погледом на све захтеве техничке, оцени, у којој је потпуности нивелаће вароши Београда извршено? и да ли је оно тако изведено да у опште буде сигурна основа за дефинитивно регулисање конфигурације Београда за што бољи и лакши саобраћај? Према томе је комисија пре свега приступила контролисању свију рачунских података (прегледу карнета) који су нивелањем добивени, па и за цртање подужних и попречних профила употребљени, и нашла је: да је г. Чађевић (узимљући у свакој улици по пет подужних профила где је то могуће и потребно било, као и узимљући потребан број попречних профила) извршио целокупну нивелацију тако, да она заиста даје поуздану основу за повлачење нивелета; и комисија изјављује да је г. Чађевић на тај начин потпуно одговорио тачкама 1, 2, 8, 3-ћој поменутога уговора.

Но, да би се уверила и о тачности самога нивелања појединих улица, комисија је и нарочитим личним нивелањем у улицама Добрачиној, Глумачкој и у Доњем Градском пољу, стекла уверење; да је и овај рад г. Чађевића у границама Халачијевих нивелацијоних тачака добро извршен.

За тим је комисија приступила и прегледу свију подужних профила у појединим улицама и све подужне профиле упоредила са израчунатим и контролисаним котатама па је и при томе раду нашла: да су сви подужни профили према бројним

податцима и котама, тачно нацртани, и исправност њихову је на свакоме подужном профилу и нарочито напоменула и потписима чланова комисије оверила.

С погледом на ово напред поменуто, комисија може да извести представништво општине вароши Београда: да је г. Чађевић у опште по уговору тачно, савесно и техничким захтевима сагласно сав свој посао извршио, а на начин да општина вароши Београда може да буде са резултатом његовога рада потпуно задовољна.

Осим тога, комисија сматра за своју дужност да напомене, да г. Чађевић, осим напред поменутога није жалио труда, већ је и нивелете за све изнивелане улице повукао и тиме извршио важан посао, који у једној вароши, чији је терен тако немиран, веома неправилно и готово са свим произвољно грађевинама покривен. (као што је то у Београду случај), не само да је веома тежак, већ захтева и много искуства и одличну техничку спрему. Г. Чађевић је и овај тешки посао извршио у целој вароши рацијонално и по техничким захтевима тако, да је тим својим радом стекао права поред награде и на благодарност од стране општине вароши Београда.

Услед тога ова комисија, изабрана за преглед и пријем нивелацијоних планова, имајући и извучене нивелете у свима улицама, приступила је и нарочитој штудији тих нивелата, и, водећи рачуна о економским обзирима општине вароши Београда као и о томе да се у престоници Србије добију што је могуће боље и подесније улице за саобраћај, а у исто време и са најмањим оштетама појединих сопственика, многе је од нивелета повучених усвојила без икакве измене. У другим улицама је пак из горњих разлога нивелету изменила и нарочитом испрекиданом црвеном линијом са три тачке (.....) као свој предлог за поједине улице учртала и нивелете у појединим улицама утврдила котама које се у нарочитој свесци овоме извешћу у прилогу под .1. прилажу.

Овоме извештају прилажу се и два одвојена мишлења члана комисије г. Милоша Дамњановића у прилогу под .2.

Јуна 1888 у Београду.

председник комисије

проф. **Милан Ј Андоновић** с. р.

чланови комисије:

Миша Марковић с. р.

Коста Д. Главинић с. р.

Гргур Миленковић с. р.

За г. Милоша Дамњановић у отсуству по овлашћењу.

НЕСЛУЖБЕНИ ДЕО

КАРАКТЕР

(по Смајлсу)

XI.

Понашање — Уметност

Кад смо племенити онда смо племићи!
Шекспир.

Лепо понашање није гола спољашњост, већ огледало лепе душе и благородне природе.
Тенисон.

Лепо понашање претежније је од телесних дражи; оно ће нас више пленити, по живописи и статуе, и јесте најтежна од лепих вештина.

Емерсон.

Уметност понашања ретко се кад негује, а, међу тим, од највише је вредности како за женску тако и за мушку страну. Живот је и сувише кратак да се може прећи преко хрђава васпитања; а осим тога слике понашања су сенке врлина

Рев. Сидни Смит.

(Наставак)

Нити ће се учтив човек од разбора представљати игде као паметнији ил богатији од другог. Он се неће нигде хвалирати са својим чином, ни својим пореклом, па ни својом земљом, а најмање ће гледати на остале смртне са неке висине. И да има каквих дела и заслуга својих, он ће не само пазити да их нигде не истакне, него ће, на против, бити у свему скроман, и показиваће свој прави карактер у раду много више но у говору.

Непоштовање туђих осећања потиче поглавито из себичности, а свршава се грубом и одвратном понашању. Али оно не мора долазити толико од злобе и пакости, колико од немања начина — од онога неумети пазити на ситнице које нам или чине задовољства или нам задају бола. У обичном животу, може се рећи, да сва тајна пожртвовања и лежи у лепом васпитању.

Од колике је, пак, важности овај и овакав услов у друштву, може се оценити по томе: што су људи, без неког знања у понашању колико и немогући и несносни. Ко ће, на пример, трпети у својој средини човека, или и хтети обходити се с њиме, кад он само уме да досади и дојади свакоме? Немајући снаге да владају собом, такви ће људи и век провести ударајући на тегабе, које су сами себи створили, и никада неће ни до чега доћи; док ће други, и са мање дара и услова, али са више

стрплења, ладнокрвности и самоконтроле, напредовати.

Оно, одавна је већ речено, да се у животу успева с нарављу колико год и с памећу. Но било то тако или не било једно је извесно: да срећа поглавито зависи од нарави, од, рецимо, веселог расположења, готовости да будемо пријатни и услужни у малим стварима. јер то, као оно ситан новац, сваки час треба.

Што се самих облика неучтивости тиче, они су, дабогме, различити. Тако на пример, ту долази, поред преданости одвратним навикама, и хаљкавост у пошењу и представљању. Хугенотски проповедник, Давид Ансилон, имао је обичај да тврди: „да оно свештено лице које не даје себи довољно труда да се у честитој одежди прикаже, самим тим показује и сувише мало поште према публици; а, да онај приповедник ко би се о празнику појавио у ноћној капи ил' огртачу, не би могао извршити акт веће неучтивости.“

Савршенство лепог понашања, лежи у лакоћи са којом се јавља. Оно, рекли смо већ, не сме у очи падати, већ мора бити просто и природно. Рошфуко нас уверава: „да ништа тако не смета лепоти природног понашања, као жеља да се такав покажеш.“ Дакле, обрнимо на који хоћемо начин, ипак излази на једно, а на име: да су искреност и истинитост дво праве учтивости, и да су уљудност, пријатност, и нежност према осећањима других само спољни изрази њихови. Искрен и отворен човек лако ће бити кадар да расположи своју околину, да ју својим присуством задобије, узвиси и очара. И у том највишем облику свом, понашање, као и карактер, диже се до степена праве покретачке силе.

„Љубав и дивљење“ — вели Канон Кингсли које је честито и јуначко срце једног Сиднија Смита кадро било да пробуди у свакоме, у сиромашу, као год у богаташу, објашњава се фактом: што је он, и без каквог свесног плана, поступао са сваким подједнако лепо и љубазно што је и према најбеднијем слуги умео да се понаша са оним истим природним и пријатним тактом какав је показивао у додиру с највећим племићем — тако — да је цео пут његова живота био присут цвећем свачија благослова.“

Лепо понашање сматра се обично као нешто својствено благородној и одгајеној чељади, а карактеристика личности које се крећу у вишим, пре но у нижим, сферама друштва. И ово, без сумње, у многоме и вреди — благодарећи, наравно, повољни-

јим приликама у којима се таква омладина васпитава — али то није никакав разлог за што се у лепом понашању и најсиромашнија класа не би могла мерити са најбогатијом. Људи, који од руку својих живе, могу поштовати и себе и другог онако исто као они којима је „бог дао;“ а лепо понашање је први услов за узајамну пошту и оцену. Нити има часа у животу који се не би дао употребити на повишак уживања овог рода — па било то на дому, улици или у радионици. И један прост радник може, својом постојаношћу, добротом и уљудношћу, утицати на читав један еснаф. Примера за то имамо у славноме Венијамину Франклину, који је као штампарски радник успео да на боље измени навике особља целе му штампаре.

Што се материјалних средстава тиче, тога још најмање треба — лепом понашању. Уљудност чини много, а не кошта ништа. Она је и најјевтинији луксуз, и најсмернија од лепих вештина, и опет тако је корисна и благословена, да се може рачунати међу највеће блага рода људског.

Сваки народ има по нешто да научи од другог. А ако има ишта што би ми Инглези могли с коришћу преписати од суседа наших на континенту, то ће доиста бити: њихова учтивост. У Француској и Немачкој и најсиромашнија класа људи уме да се лепо понаша, да те пристојно поздрави, услужно дочека и пријемом задобије. Тамо ће и најпростији радник, кад сретне свога друга, као и он сиромашка, дићи своју капу и учтиво се поклонити. Нити ту има каква, ђоја, понижења. На против, у томе се баш огледа мера уљудности, достојанства — лепог понашања. Тамо ће и најљућа сиротиња бити сносна, само за то што ју људи достојно, весело, подносе. Радници тих земаља (Немци и Французи) не зарађују ни пола онога што зарађују наши; и опет они се не дају у слабост, ни даве своју муку у пићу. У место тога, упићу се да живот не само себи што лакшим учине, него и да га уживају у сред беде и невоље.

Пошто је добар укус *прави* економом, то се он даје задовољити и с малим средствима. Добар укус кадар је да заслади и горчину труда; у њему се може у толико више уживати што је он везан за начело рада и вршења дужности. Као што нагласисмо, укус је у неку руку и лек од јада сиротиње, јер нас и над њом уздиже. Он ће се прво показати у правој економији кућевној; за тим ће обасјати и омилити нам и саму колебу нашу; а плодови његови биће: облагорођена нарав, љубав, и весела атмосфера. Удружен с добром главом и

срцем, добар укус узвисиће и позлатиће и најбеднију судбину.

Па у којој се то школи предаје уметност лепог понашања? — Прва и најбоља школа лепог понашања, као и лепог карактера, то је: своја *кућа*, а учитељ то је: *мајка*. Каквом год се понашању научимо код куће, такво ћемо обелоданити и у јавном друштву. Па опет, има људи самоука, има природа које ће и под неповољним околностима домаћим кадре бити да се, тако реће саме истешу, да се, гледајући на добре примере облагороде и усаврше. Ово се, дабогме, објашњава тиме, што је махом људских природа, као оно драго камење у дивљини. Доста му је додир и трење са бољим од себе па да засија, лепотом и углађеношћу.

Ми смо већ навели, да успех лепог понашања лежи у лепом такту, а сад додајемо: да су *жене* најбоље учитељке те уметности, јер код њих ће се готово увек наћи више такта но код људи. На пример, оне боље владају собом но ми, и некако природно су умешније и углађеније. Кад се још узме у рачун, да су оне окретније и досетније, да имају оштрије око и осетљивије мерило познавања и разликовања, да су, нарочито у ситницама друштвеног живота, куд и камо вештије и сретније руке, онда се слободно може извести наук: да се у друштву паметних и ваљаних жена понајпре можемо научити *лепом понашању*.

Па што је то *такт*? Такт је урођена уметност понашања, која нас носи кроз тегобе, боље но и талант, но и знање. „Талант — вели један јавни писац — то је снага; а такт то је вештина. Талант је тежина, а такт је мера. Талант зна *шта* да ради, а такт зна *како* да уради. Талант прави човека достојним уважања; а такт му прибавља то уважање. Талант је благо, а такт готов новац.“

Разлика између човека од брза такта и човека без икаква такта, најбоље се даје видети из разговора који је једном вођен између лорда Палмерстона и вајара Бенса. „Има ли каквих новости из Француске, милорде? Како стојимо с Лујом Наполеоном?“ отпоче Бенс разговор у последњој прилици коју му је Палмерстон дао. „Верујте, господине, да не знам; још нисам новине читао.“ Сирмах Бенс имао је врло много красних својстава, и био је човек од стварна дара, али је припадао оном великом броју људи који губе свој пут у животу само за то што немају такта. Међу тим, толика је сила, понашање, с тактом удружено, да је један од најружнијих људи у Инглеској, по имену Вилкс, имао обичај да каже: „да, што се тиче удварачког

успеха код дама, он даје само три дана више најлепшем момку Велике Британије.“ Разуме се, да ми нећемо правити друштва г. Вилксу у овако претераним оценама силе понашања, а нећемо ни за то, што понашање није право камење пробно за *карактер*! Човек од лепих манира, као ово Вилкс, може имати и непоштена смера у игрању своје улоге. Подобно другим лепим вештинама, лепо понашање чини задовољства, и јесте веома пријатна појава, али оно може бити и образина под којом ће се крити људи без карактера. И најуглађенији човек може бити и најпоқваренији; и његови префињени манири могу се ипак свести: на еластичне покрете и округле фразе.

(наставиће се).

НАРОДНА БАНКА

Привилегована Народна Банка Краљевине Србије исплаћиваће од 1. Јула ов. год. осми каматни купон са својих акција, сваки купон са по див. 375 пара.

Суме од 10 динара на више исплаћиваће златом.

Купони се подnose на исплату банчином одељењу за зајмове на залог и оставе, са списком, у који се купони по реду излажу, и који подносилац потписује. Спискове издаје речено одељење бесплатно.

Имаоци купона из унутрашњости могу их наплатити и код својих новчаних завода.

ИЗВОЖЊА ЋУБРЕТА

У данашњем броју доносимо распоред, када и кога ће дана концесионар из појединих квартава и улица ђубре износити.

Овом приликом скреће се пажња грађанства да никоме другом сем концесионару не даје ђубре износити, јер је он једини одговоран: за тачно изношење, а сви који бесправно буду износили, казниће се најстрожије.

На случај, да концесионар не буде посао уредно вршио, моли се грађанство да то јави суду ово општинском, који ће га према уговору казнити и приморати да посао уредно врши.

РАСПОРЕД

ЗА ИЗВОЖЊУ ЋУБРЕТА ИЗ ВАРОШИ

1. КВАРТ ВАРОШКИ

Понедељник

Ноћајска, Коса, Ибарска, Совљачка, Рајићева и Тројчка,

Уторник

Градско поље, Дубровачка, Богојављенска,
кнез Лазара.

Среда

Спасовска, Јеленска, Златарска и Косачићев
венац.

Четвртак

Књ. Михајла, Топличин венац, Лепеничка и
Љубићска.

Петак

Миланова и Љубичина.

Субота

Глумацка, Васина, Велика пијаца и Узунмиркова.

Недеља

Добрачина и Југовића.

2. КВАРТ ТЕРАЗИЈСКИ**Понедељник**

Космајска и Телеграфска.

Уторник

Зелени Венац и Ломина.

Среда

Абацијска, Министарска и Вознесенска.

Четвртак

Балканска и Призренска.

Петак

Књ. Милана и Цариградска.

Субота

Кастриотова до Пашоне, Два јаблана и Дворска.

Недеља

Скопљанска и Маркова.

3. КВАРТ САВАМАЛСКИ**Понедељак**

Богојављенска, Савска, Мајданска, Мала пијаца
и Краљева Марка.

Уторак

Поп Лукина и Јаворска.

Среда

Космајска, Поцера, и Господска.

Четвртак

Једренска, Сереска, Лимска, Висока и Препе-
личка.

Петак

Савамалска.

Субота

Пиварска и Топцијска пијаца.

Недеља

Жељезничка.

4. КВАРТ ВРАЧАРСКИ**Понедељак**

Књ. Милоша, Суводолска, Жетиочка и Љубо-
вијска.

Уторак

Фрушкогорска, Вишеградска, Мостарска, и
Чардаклија.

Среда

Писарска, Орловска, Споменичка, Сјеничка.

Четвртак

Обренова, Крагујевачка и Цветна.

Петак

Ресавска, Урошева, Крунска и Златаричка.

Субота

Милутинова и Београдска.

Недеља

Фишекцијска.

5. КВАРТ ПАЛИЛУЛСКИ**Понедељник**

Косовска, Тимочка, Школска.

Уторник

Кондина, Два бела голуба, Поштанска Марве
на пијаца.

Среда

Цетињска, Милетина, Хилендарска.

Четвртак

Видинска, Болничка, Палилулска пијаца.

Петак

Скадарска и Зетска.

Субота

Кастриотова и Скопљанска.

Недеља

Ратарска, Ђукина, Владетина, Лесковачка,
Цигљарска, Вишњичка, Светогорска и Изворска.

6. КВАРТ ДОРЂОЛСКИ**Понедељник**

Симиња, Јевремова, Доситијева и Горња Јова-
нова.

Уторник

Доња Јованова, Љубичина, Добричина, Војни-
чка и Митровачка.

Среда

Бркина, Ивкова, Јакшићева, Которска, Ибар-
ска, Укрштена.

Четвртак

Градско поље, Затворена и Соломонова.

Петак

Давидова, Јеврејска мала, Нова Синагога, Дорђ
пијаца. и Бачка.

Субота

Дечанска, Душанова, Дунавска и Немања.

Недеља

Банатска, Милионарска, Прилипска.